

CONCEPT

GEMEENTE OLDEBROEK

RAADSGRIFFIE

COMMISSIE RUIMTEGEBRUIK EN LEEFOMGEVING

Verslag van de openbare online vergadering d.d. donderdag 18 maart 2021

Aanwezig

Leden	: de heren A.M. Boer, J.A. Dijkstra, G.J.L. Dokter, E.D. Doorneweerd, P.H. Graansma, A. Heddema, H.G.P. Kemp (i.p.v. W. Roelofsen), N.T. Schouten, G. Vlieger en H. Wijnne.
Voorzitter	: de heer E.J. Ruitenbergh.
Griffier :	: de heer J. Tabak.
Notulist:	: de heer H. Geertsma.
College	: mevrouw T.H. Haseloo-Amsing (burgemeester) en de heren B. Bergkamp en B. Engberts (wethouders).
Ambt. onderst.	: de heer J. Korte.
Verder aanwezig	: de heer P. Lensselink (gemeentesecretaris)
Insprekers	: 2
Publiek	: n.v.t. (de vergadering is alleen te volgen via live stream)
Pers	: -

Afwezig : de heren D.E. Doornwaard, A.J. Hellendoorn, K. van Ommen en W. Roelofsen.

Tijd : 19.30 – 21.38 uur

01. Opening.

De voorzitter opent de digitale vergadering en heet iedereen welkom, ook de insprekers en de inwoners die thuis de vergadering volgen. De heren Doornwaard, Hellendoorn en Van Ommen zijn met kennisgeving afwezig.

02. Vaststelling van de agenda.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

03. Denkrichting Regionale energiestrategie (RES) 1.0. (vervolg beeldvorming; meningsvorming).

De voorzitter zet de bedoeling van deze vergadering uiteen, refereert aan de voorgeschiedenis en wijst op de vervolgstappen. Hij zou het mooi vinden als deze commissie zoveel mogelijk tot een consensus komt. Die consensus kan dan worden verwoord in een brief aan de RES-werkorganisatie. Als het niet lukt tot een eensluidend oordeel te komen, kan het verslag van deze vergadering naar de werkorganisatie worden gestuurd. Losse uitspraken zullen echter minder impact hebben dan een gezamenlijk statement. Waarschijnlijk zal niet op alle punten overeenstemming worden bereikt, maar de voorzitter wil graag bekijken wat maximaal haalbaar is.

Insprekers

De heer De Meijer voert het woord namens de Federatie Natuur en Milieu Gelderland, Powered by Hattem en de Energiecoöperatie Noord-Veluwe. Hij refereert aan de brief van deze organisaties. Daarin ging het vooral over knooppunt Hattemerbroek als mogelijke toekomstige onderzoekslocatie voor windmolens. Het proces van de RES is erg ingewikkeld geweest. Op regionaal niveau moeten immers plannen worden gemaakt voor wind- en zonneparken die impact zullen hebben op lokaal niveau. Dat lokale niveau kan pas in een later stadium bij de plannen worden betrokken, maar de regio moet wel rekening houden met wat daar kan spelen. De Noord-Veluwe heeft een van de beste processen in deze

provincie ingericht. Daar mag de regio best trots op zijn. De meeste raadsleden en stakeholders zijn ervan overtuigd geraakt dat er tot 2030 vooral een opgave ligt voor wind- en zonne-energie. Andere mogelijkheden komen misschien na 2030 in beeld. Het vervolgonderzoek met betrekking tot de wespendif zal misschien uitwijzen dat op het gebied van windenergie toch meer mogelijk is dan nu het geval lijkt te zijn. Voor de drie organisaties was dat een reden om toch naar mogelijke locaties te kijken. Knooppunt Hattemerbroek blijkt dan een van de meer voor de hand liggende locaties te zijn. Een windpark op die locatie zou aansluiten bij een bestaand windpark, bij de nodige infrastructuur en bij een bedrijventerrein. Bovendien kan het aansluiten bij plannen van de gemeente Kampen voor het plaatsen van windturbines. Het betekent ook dat op die manier andere locaties kunnen worden ontzien, zoals de bossen van de Veluwe en de kusten van het Drontermeer. Intussen moet het onderzoek met betrekking tot de wespendif worden benut om meteen te bekijken of er nog andere belemmeringen zijn. Daarbij valt te denken aan de kleine zwaan en de goudplevier, die in de winter in het gebied voorkomen, en verder aan vogels als de wulp, de grutto en de kievit. Dan kan over drie jaar echt worden vastgesteld of dit een kansrijke locatie is. De drie organisaties hebben in hun brief nog een paar andere belangrijke randvoorwaarden genoemd. Een daarvan is dat de bewoners van Hattemerbroek, Hattem en kleine buurtschappen vanaf het begin bij de onderzoeksvragen worden betrokken. Mocht blijken dat er toch windturbines kunnen komen, dan moeten zij royaal de gelegenheid krijgen om mee te spreken over de locatiekeuze en over de manier waarop de lokale gemeenschap van die turbines kan profiteren. De organisaties willen ook graag dat de turbines worden ontwikkeld in lokaal eigendom, zodat de opbrengst niet ergens in het buitenland terecht komt. Om dat te borgen, zouden de gemeenten en de regio hun beleidskaders moeten aanscherpen. Wat de RES als zodanig betreft: daarin heeft zonne-energie nu begrijpelijkerwijs meer aandacht gekregen dan windenergie. Er zijn goede plannen beschreven voor zon op daken. Verder is er sprake van een onderzoek waarbij rekening wordt gehouden met de landbouwstructuur en waarbij wordt gekeken naar kansen in de landgoederenzone. Natuur en Milieu Gelderland denkt dat het goed is om het idee van dat onderzoek te steunen. Daarmee wordt voorkomen dat de markt de leiding neemt en dat zomaar ergens een zonnepark wordt aangelegd. In een goed gebiedsproces kunnen allerlei onderzoeksvragen worden meegenomen, over stikstof, droogte, landbouwtransitie etc. Dan kan nauwkeurig worden bekeken onder welke voorwaarden en op welke manier zonneparken op landbouwgrond en in kleinschalige landschappen kunnen worden ingepast. Er kan dan ook worden nagedacht over het versterken van de hekkenstructuur in die gebieden.

De heer Kemp merkt op dat een windturbine ongeveer 1 miljoen euro kost. Hij vraagt zich af welke landbouwer de kosten voor acht of negen van zulke turbines zal kunnen opbrengen. Zo'n landbouwer moet dan een investeerder zoeken. In dat geval kunnen de opbrengsten van de turbines alsnog wegvloeien. Hij wil graag weten hoe dat kan worden voorkomen. *De heer De Meijer* geeft aan dat dit een van zijn specialismen is en dat hij er een handreiking over geschreven heeft. Volgens hem kan in alle gemeenten met goede beleidskaders worden gestuurd op lokaal eigendom. De financiering hoeft dan eigenlijk geen probleem te zijn. Die komt vooral van de bank. Als een gemeente haar coöperatie goed op orde heeft, kan voor de investering ook gebruik worden gemaakt van bepaalde fondsen. Zo'n fonds verstrekt een lening die niet hoeft te worden terugbetaald als het windpark niet doorgaat. Als het wel doorgaat, verdient de lening zich dubbel en dwars terug. Over het lokale eigendom van 50% zijn mooie webinars georganiseerd die via links teruggekeken kunnen worden. *De voorzitter* vraagt de heer De Meijer die links naar de griffie te sturen, zodat ze bij het verslag kunnen worden gevoegd.

De heer Kemp verwijst naar de voorwaarde bij de huidige vier windmolens dat bewoners meeprofiteren van de opbrengst. Hij kan zich voorstellen dat die bewoners ook weer een voordeel krijgen bij eventuele nieuwe windmolens. *De heer De Meijer* beaamt dat dat de bedoeling is. Er moet een goede verdeling komen tussen de grondeigenaren, de direct omwonenden en de mensen die wat verder weg wonen. Als het gaat om een locatie dichtbij de windmolens die nu gebouwd worden, zijn het voor een deel dezelfde mensen die ervan gaan profiteren. Hoe het wordt ingevuld, moet met de betreffende bewoners worden overlegd.

De heer Dijkstra vraagt op welke locaties de heer De Meijer precies doelt als hij spreekt over het knooppunt Hattemerbroek. *De heer De Meijer* kan geen exacte locaties noemen. Men kan naar de andere kant van de A50 gaan (dan komt men op het grondgebied van Hattem), maar vooral ook naar het noordwesten, richting Kampen. Hij gaat ervanuit dat het nooit één groot windpark zal worden, maar dat over het hele gebied onderzoek zal worden gedaan naar verschillende locaties. Men zal dan in

samenspraak met de omgeving tot keuzes moeten komen. *De heer Dijkstra* concludeert dat het gaat om locaties langs de A50 en dat er overleg met Hattem en Kampen nodig zal zijn.

De heer F. van Lynden (directeur/rentmeester van landgoed Vollenhof) spreekt als tweede in. Hij is enthousiast over een groepje landgoedeigenaren dat al een tijdje nadenkt over de opgaven op het gebied van energietransitie. Deze landgoedeigenaren proberen kleinschalige kansen te combineren met het in stand houden van cultuurhistorisch erfgoed. Het gevaar zit in het feit dat de bevolking vaak niet enthousiast wordt van het inpassen van energievoorzieningen in kleinschalige landschappen. Men wil die mooie landgoederen niet verpesten met windmolens of zonnepanelen. Dat is een voor de hand liggende reactie. De heer Van Lynden vraagt de commissie om wat dieper over deze mogelijkheid na te denken. Als het gaat om zonne-energie denkt hij dat er veel combinaties mogelijk zijn. Landgoedeigenaren streven zonder meer naar een goede inpassing. Een verrommeling van het landschap kan dan juist worden voorkomen. Het voordeel van zo'n combinatie is dat de betreffende grondeigenaren vaak wat meer grond beschikbaar hebben. Er kunnen dan ook meer concrete afspraken worden gemaakt over compensatie of inpassing. In andere situaties gaat het vaak om een geldsom die iemand stort in een omgevingsfonds, waarna voor dat fonds een besteding moet worden gezocht. De heer Van Lynden vindt zichzelf niet capabel genoeg om uitspraken te doen over locaties voor grootschalige windenergie. Hij pleit er alleen voor om na te denken over mogelijke combinaties met cultuurhistorisch erfgoed. Er zijn nogal wat grotere oude huizen die erg duur zijn in het onderhoud. Voor zover bij zonneparken sprake is van een verdienvermogen zou het mooi zijn als daarmee dit soort mooie huizen in stand kan worden gehouden. Volgens de heer Van Lynden sluit zijn pleidooi goed aan bij het slot van het betoog van de heer De Meijer. Persoonlijk zoekt hij ook wel naar mogelijke combinaties met algemeen nut beogende instellingen. Het komt voor dat landgoederen een ANBI-status hebben. De eigenaren daarvan krijgen vaak te maken met een financiële controle. Zij mogen de ANBI-status alleen houden als minimaal 90% van hun inkomsten wordt besteed aan algemene doelen. Dat is een andere manier om het lokale eigendom te realiseren waar de heer De Meijer voor pleitte.

De heer Heddema vindt het lastig om het historische karakter van de mooie landgoederen te combineren met de uitstraling van zonnevelden. Hij heeft begrepen dat zonnevelden alleen efficiënt kunnen functioneren als er een bundeling plaatsvindt die tot een bepaalde omvang leidt. Dat lijkt hem moeilijk te realiseren bij de kleinschalige inpassingen die de heer Van Lynden voor ogen heeft. Hij vraagt of de spreker weet hoe groot de kleinschaligheid moet zijn om tot een goede bekabeling te kunnen komen. *De heer Van Lynden* betreft de vraag op zijn eigen landgoed. Vollenhof is een bescheiden landgoed van een kleine 70 ha. Dat landgoed bevat onder andere wat minder rendabele agrarische percelen, die allemaal binnen houtwalstructuren liggen. Er wordt over gedacht om in de oude moestuin van zo'n 1,5 ha een zonneveld aan te leggen, in de vorm van broeibakken. Daarmee blijft de schaalgrootte waarschijnlijk binnen de mogelijkheden voor een aansluiting op het net. De heer Van Lynden is zelf betrokken bij de aanleg van een zonnepark op 22 ha, waar mogelijk nog 14 ha aan wordt toegevoegd. Daarbij gaat het om 100.000 panelen. Dat is niet de schaalgrootte waar hij in zijn bijdrage op doelde. De netbeheerders hebben op dit moment inderdaad veel problemen met de congestie. Een energieleverancier als Enexis heeft echter een aansluitplicht bij 2 megawatt. Daarmee is het probleem niet opgelost, maar het is wel het probleem van iedereen geworden. Het is niet altijd een verstandige keuze om de zonneparken als hagelslag over het landschap te strooien omdat de lasten nu eenmaal een beetje verdeeld moeten worden. Als het kleinschalig kan worden ingepast, is het goed, maar zonneparken hebben niet overal een mooie uitstraling.

De heer Vlieger vraagt of de heer Van Lynden ongeveer weet om hoeveel landgoederen het gaat en hoeveel ha daarmee gemoeid is. *De heer Van Lynden* heeft dat op dit moment niet in beeld. *De voorzitter* adviseert de heer Vlieger zijn vraag naar de griffier te sturen, als hij exacte cijfers wil.

Eerste termijn

De heer Graansma vindt dat het amendement en de motie van Oldebroek goed zijn uitgewerkt. Zijn fractie had er wel wat zorgen over of dat goed zou komen, maar wat de raad heeft aangedragen, blijkt effect te hebben gehad. Het uitstel vanwege de coronacrisis had wat de ChristenUnie betreft nog wel wat langer mogen duren. De fractie had graag gewoon met de burgers om de tafel willen zitten. Dat is helaas niet gebeurd. Wat de inhoud van de nota betreft: de ChristenUnie is blij dat de Polder Oosterwolde niet in de ideeën is meegenomen. De nota maakt duidelijk dat de gemeente Oldebroek het goed heeft gedaan. Uit de presentatie van de heer Brongers bleek dat de gemeente goed op schema

zit. 75% van de doelstelling tot 2030 is reëel. Dat is een felicitatie waard. Als alles zo doorgaat, moet de 100% haalbaar zijn. De focus zal de komende tijd vooral op zonne-energie moeten liggen. Wat de ChristenUnie betreft gaat het dan primair om zonnepanelen op daken. Daarin is deze gemeente bijzonder goed bezig: 20 tot 30% van de daken van bedrijven ligt al vol. Daarmee staat Oldebroek in Gelderland op nr. 3 en in heel Nederland op nr. 26 (van de ongeveer 360 gemeenten). Aan de andere kant: 70 à 80% is nog niet belegd. Er valt dus nog een wereld te winnen. Daarnaast moeten de daken van woningen niet worden vergeten. Er zijn steeds meer burgers die zonnepanelen op hun woning leggen, al worden die in de RES helaas niet meegeteld. De ChristenUnie wil ook oproepen om de kleintjes niet te veronachtzamen. Iemand merkte op dat een zonnepark van 10 ha op terreinen van Defensie geen zoden aan de dijk zet, maar het is wel weer 10 ha en het komt niet in het open landschap van de gemeente te liggen. Bij zonneparken in landgoederen kan de fractie zich wel iets voorstellen, zeker omdat de eigenaren zelf belang hebben bij een zorgvuldige inpassing. Wat dat betreft kent deze gemeente al een mooi voorbeeld op het landgoed Morren. Daar zijn de panelen zo goed ingepast dat men echt zijn best moet doen om ze te zien. Datzelfde geldt voor kleinschalige landschappen. Een voorwaarde is dan wel dat de zonneparken het herstel van die landschappen niet tenietdoen maar juist ondersteunen. In het verleden is daar een richtlijn voor opgesteld, met heldere criteria. Twee locaties zijn in dat verband al de revue gepasseerd: de Zandzuigerplas en Heidehoek. Beide locaties voldoen helemaal aan de gestelde randvoorwaarden voor inpassing in het landschap. Al met al zijn de genoemde mogelijkheden wat de ChristenUnie betreft de eerste waarnaar gekeken moet worden. De focus ligt nu op de periode tot 2030. Voor die periode lijkt het goed te gaan, echter daarna moet er nog wel wat meer gebeuren. Het is goed dat in dat verband verder onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden bij knooppunt Hattemerbroek. Dat onderzoek moet zo breed mogelijk worden opgezet, in tweeërlei zin: er moet naar meer diersoorten worden gekeken en het grondgebied van Hattem en Kampen moet erin worden meegenomen. In de motie van Oldebroek is er al voor gepleit om de blik verder naar het noordoosten te richten, over de N50 heen. Deze gemeenteraad kan dan alvast voorbereidingen treffen voor besluiten die door een van zijn opvolgers moeten worden genomen. Dat betekent niet dat deze raad op voorhand al ergens mee instemt. Het blijft bij een onderzoek naar mogelijkheden. De ChristenUnie pleit er ook voor om te bekijken wat mogelijk is langs de A28. Die snelweg doorsnijdt een regio die veel te maken heeft met geluid en andere vormen van overlast. Het is echter ook een regio waarin op veel plekken een goede inpassing mogelijk is. Zowel de Natura 2000-gebieden als het open landschap kunnen daarbij helemaal worden ontzien. Er ligt inderdaad een rapport over de wespendif, maar de ChristenUnie wil graag in mogelijkheden denken en niet alleen in belemmeringen. Technisch gezien zijn er bij windmolens nog zoveel voorzieningen denkbaar dat het niet nodig is om bij voorbaat te zeggen dat het niet kan.

Wethouder Bergkamp kan zich heel goed in de inbreng van de heer Graansma vinden. De A28 is zeker in beeld. Er is een breed draagvlak voor om de mogelijkheden langs die snelweg te bekijken. In de stukken wordt die optie al even genoemd, waar gesproken wordt over het combineren van geluidsschermen en zonnepanelen. De op- en afritten worden ook in kaart gebracht. Een kanttekening is wel dat het terrein van Defensie beperkingen met zich meebrengt. *De heer Graansma* wil graag dat in het genoemde onderzoek ook de mogelijkheid van het plaatsen van windmolens wordt meegenomen.

De heer Dijkstra had ook het punt van de geluidsschermen langs de A28 willen noemen. Het CDA mist in de nota de mogelijkheid van restwarmte. Er is in deze regio nogal wat industrie die restwarmte in het riool laat verdwijnen. Het CDA stemt in met wat gezegd wordt over de locaties voor windmolens. Ook deze fractie wil dat zonnepanelen primair op daken worden gelegd. Daar is nog ruimte genoeg, ook al loopt Oldebroek wat dat betreft al behoorlijk voorop. Verder sluit het CDA zich volledig aan bij wat de ChristenUnie al naar voren heeft gebracht. De fractie kan zich vinden in de RES 1.0 en is blij dat de motie en het amendement van Oldebroek keurig in het geheel zijn verwerkt.

Wethouder Bergkamp laat weten dat in de warmtetransitie zeker ook het aspect van restwarmte van bedrijven wordt meegenomen.

De heer Vlieger heeft namens zijn fractie de volgende vragen en aandachtspunten: 1. Heeft het onderzoek naar de wespendif nog gevolgen voor de vier windmolens die nu in aanbouw zijn? 2. Ook de SGP heeft zonnepanelen altijd primair op daken willen zien verschijnen. De fractie wil ze zeker niet graag op de dure landbouwgrond van deze gemeente zien komen. 3. De SGP plaatst een vraagteken bij

de vaak gehoorde opmerking dat het niet doorgaan van de bouw van windmolens gecompenseerd moet worden door extra zonnepanelen. 4. De focus op wind en zon tot aan 2030 is wat de SGP betreft te beperkt. Zijn er niet meer mogelijkheden? De fractie denkt bijvoorbeeld aan de vele energiebesparende maatregelen die aan de orde zijn. 5. De SGP heeft zorgen over de impact van drijvende zonneparken op de ecologische samenstelling van het gebied en op het recreatief gebruik van het water (bouwsteen 5). Het zou niet goed zijn om alle kolken en plassen in de gemeente te voorzien van zo'n drijvend zonnepark. 6. Tijdens de consultatie van de bewoners was te merken dat zij terughoudend waren als het gaat om een koppeling van de aanleg van zonneparken met de landbouwtransitie (bouwsteen 6). Die terughoudendheid kent de SGP zelf ook. De fractie is bang dat er veel kleine zonneparken ontstaan en dat dit voor verrommeling zorgt en voor een aantasting van het natuurlijke landbouwgebied. In de motie en het amendement is ook duidelijk aangegeven dat de landbouwtransitie niet in de besluitvorming rond de RES moest worden meegenomen. Het is prima dat de nauwe samenhang tussen de verschillende ruimtelijke opgaven wordt beschreven, maar dat is wat anders dan dat het een plek krijgt in de besluitvorming. In de brief van 28 januari is al sprake van een aantal pilots voor zonneparken op landgoederen. Is dat niet wat te voorbarig? 7. Ook de SGP is blij dat de Polder Oosterwolde van de baan is als zoekgebied. Het gaat daar om een uniek stukje natuur waar geen windmolens en zonneparken moeten komen. 8. Het is jammer dat de consultatie ook vanuit deze gemeente zo weinig respons heeft opgeleverd. Voor het draagvlak is het erg belangrijk dat de bewoners gebruikmaken van de gelegenheid om mee te spreken. Ziet de wethouder nog mogelijkheden om daar de komende tijd extra aandacht aan te geven? 9. Zijn de investeringen van Liander bepalend voor de keuzes die worden gemaakt? Er zou een analyse worden gemaakt. Klopt het dat de raad die nog niet gekregen heeft? Er wordt een beoordeling gemaakt als het gaat om de vraag of een gebied kansrijk is wat de kosten betreft. Kunnen die kosten al zo worden doorberekend dat er een financieel overzicht kan worden gemaakt?

Wethouder Bergkamp beantwoordt de vragen en opmerkingen. 1. Het onderzoek met betrekking tot de wespandief heeft geen invloed op de aanbouw van de huidige vier windmolens. 2. Ook in de RES hebben daken prioriteit als het om zonnepanelen gaat. 3. Met de provincie is nadrukkelijk afgesproken dat het on hold zetten van windmolens niet meteen ergens anders gecompenseerd moet worden door een extra investering in zonneparken. Als er weinig of geen windmolens bij kunnen komen, is het aandeel van de Noord-Veluwe in de totale opgave kleiner dan ze anders zou zijn. Dat is dan het gevolg van de wetgeving op de natuurbescherming – en die wetgeving is er niet voor niets. Als Oldebroek blijft gaan voor een klimaatneutrale gemeente, komt er op een gegeven moment wel een discussie over de vraag hoe dat moet worden ingevuld. Dat is echter iets voor de toekomst. 4. Energiebesparende maatregelen maken nadrukkelijk deel uit van het totale plan. De regio heeft in het kader van een ministeriële regeling ook subsidie gekregen voor kleine maatregelen en voor het geven van adviezen. Veluwe Duurzaam voert die regeling voor de gemeenten uit. Er wordt ook al fors gebruik van gemaakt. Verder zijn er de energiecoaches, die druk bezig zijn met het brengen van bezoeken aan huis. Recent heeft de gemeente zelfs nog een extra subsidie gekregen om ook huurders van woningen te kunnen adviseren. 5. Deze gemeente heeft één drijvend zonnepark, op de plas bij Hattemerbroek, en daar blijft het bij. Wel is het waterschap bezig om te onderzoeken of de warmte-koude-opslag via water kan worden gerealiseerd. Dat is een mooie ontwikkeling, maar het is iets heel anders dan dat op alle plassen zonnepanelen worden neergelegd. De RES benoemt vooral ook de bestaande initiatieven. 6. De landbouwtransitie wordt uit de besluitvorming gehaald, mede op aandringen van de raad van Oldebroek. Het wordt alleen benoemd als mogelijkheid. In het kader van de integrale visie op het buitengebied wordt bekeken of daar ook iets aan energietransitie kan worden gedaan. 8. Wat de consultatie betreft: voordat de zes dorpsgesprekken vanwege de coronacrisis gecancelld werden, hadden nog maar dertien inwoners zich daarvoor aangemeld. De enquête die nu gehouden is, heeft bijna tweehonderd reacties opgeleverd. Dat neemt niet weg dat de gesprekken in de dorpen node worden gemist. In het afzonderlijke traject van de warmtetransitie wordt ook weer nadrukkelijk ingezet op die gesprekken met de inwoners. Hopelijk zijn ze dan weer mogelijk. 9. Uit de gesprekken met Liander komt een planning voor de komende jaren voort. Daarin zal worden vastgelegd waar capaciteit is, welke initiatieven er zijn en of die initiatieven al dan niet op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Liander heeft een fors investeringsprogramma en de aandeelhoudersvergadering gaat dat steunen. De informatie zal binnenkort naar de raad worden gestuurd.

De heer Dokter kan voor het grootste deel volstaan met zich aan te sluiten bij alles wat de heren Graansma en Dijkstra hebben gezegd. Verder onderstreept hij de oproep van de heer De Meijer met

betrekking tot participatie en het lokale eigenaarschap van windmolens. Hij is blij met de informatie die de inspreker daarover heeft toegezegd. Wettelijk gezien is het voor de gemeente immers niet altijd mogelijk om te bepalen wat er op dat gebied moet gebeuren. Het zou echter niet goed zijn als Nederland op allerlei locaties aan de slag moet met de energietransitie, terwijl het geld dat daaruit komt naar het buitenland gaat. Als op dit gebied beleidsregels kunnen worden gemaakt, op landelijk, provinciaal of lokaal niveau, dan zou dat in dit proces moeten worden meegenomen. De gemeente wil immers graag dat haar inwoners bewust met de energietransitie bezig zijn en daar op de een of andere manier aan mee kunnen doen. Een ander punt betreft het afbreken en opruimen van windmolens en zonneparken als projecten worden stopgezet. Dat moet goed geregeld worden. De heer Dokter meent te weten dat de wethouder daar al eens een toezegging over heeft gedaan. Hij wil graag dat de wethouder dat nog een keer bevestigt. Verder onderstreept hij de oproep om de optie van windenergie niet over te slaan in het onderzoek. Ook na 2030 valt er nog veel te doen en het zou niet goed zijn om dan alles op de kaart van zonne-energie te zetten. Het moet niet zo zijn dat deze raad voorsorteringen maakt waar latere raden met schaamte op terugkijken.

Wethouder Bergkamp refereert aan de criteria die de raad heeft geformuleerd voor het grootschalig opwekken van en energie. Een van die criteria gaat over participatie. In de gesprekken met initiatiefnemers komt dat onderwerp standaard aan de orde. Het is wettelijk weliswaar niet af te dwingen, maar er zijn wel steeds meer middelen om het toch voor elkaar te krijgen. In het raadsgebesprek is al iets gezegd over maatschappelijk aanbesteden en in de anterieure overeenkomst kan participatie als voorwaarde worden vastgelegd. Verder wordt landelijk gewerkt aan een manier om de investeringen zoveel mogelijk in Nederland te houden. Dat kan niet plaatselijk worden geregeld, maar met het lokale eigenaarschap is dat wel mogelijk. Het college gaat na of het criterium dat de raad daarover heeft geformuleerd kan worden aangescherpt. Misschien komt daar de komende tijd nog een voorstel over. Als de gemeente met een initiatiefnemer afspraken maakt over de levensduur van een project, valt het opruimen daar ook onder. Er is een initiatief in de maak om aan de vier in aanbouw zijnde windmolens een zonnepark te koppelen. Dat past ook goed in de aansluitingen die Liander wil realiseren. Als voor dat project een bepaalde periode wordt vastgesteld, komen de kosten van het opruimen in het contract te staan. Wat de windenergie betreft: eerst moet worden afgewacht wat het vervolgonderzoek met betrekking tot de wespandief oplevert. Verder moet er een regionaal toetsingskader worden gemaakt. Als dat allemaal naar wens verloopt, wordt meteen weer gezocht naar geschikte locaties voor windmolens.

De heer Heddema geeft aan dat wat zijn fractie betreft op veel punten een consensus mogelijk is. Hij brengt een nuancering aan waar het gaat over de windmolens bij Hattemerbroek. ABO geeft sterk de voorkeur aan het zoeken naar locaties ten noordwesten van het grondgebied van deze gemeente. De fractie pleit dus voor een bundeling met het spoor en de N50 richting Kampen. Er zijn al initiatieven om die mogelijkheid uit te werken. Een punt waarop ABO duidelijk van mening verschilt met andere fracties betreft de combinatie van zonneparken en kleinschalige landschappen. In het gebied tussen het Veluwemassief en de Zuiderzeestraatweg liggen, als het om landschappen gaat, de kroonjuwelen van deze gemeente. Daarbij gaat het om de landgoederen en het omliggende coulisselandschap. Er ligt een recreatiepark en er lopen klompenpaden en fietspaden doorheen. Het rapport spreekt in dit verband terecht over 'gave enken'. ABO ziet niet hoe dat te combineren valt met de aanleg van zonneparken en zeker niet hoe daarbij sprake zou kunnen zijn van landschapsherstel. Landschapsherstel veronderstelt eerbied voor de geschiedenis waarin het landschap zich heeft ontwikkeld. Kleinschalige percelen met zonneparken van 1 of 2 ha betekenen een verrommeling. Waarschijnlijk moeten er ook behoorlijk wat van die velden worden aangelegd om het rendabel te maken. ABO vindt het wel goed om te kijken naar de integrale opgave voor het open veenweidelandschap. Daar is niet direct sprake van recreatie. Dat landschap heeft wel een bepaalde waarde, maar met een goede inpassing valt daar waarschijnlijk wel iets te doen. Verder vindt de fractie dat geen getalsmatige schattingen van zoekgebieden in de rapportage moeten worden opgenomen. Mensen worden gemakkelijk op het verkeerde been gezet als meteen al bepaalde verwachtingen worden uitgesproken. ABO wil ook blijven benadrukken dat er meer vormen van alternatieve energie in de maak zijn. In de totale opgave zal dat zeker een rol gaan spelen. Als men daarmee rekening houdt, voorkomt dat een al te grote nadruk op wind- en zonne-energie. Ten slotte merkt de heer Heddema op dat in de stukken een planologisch-juridisch kader ontbreekt. Hetzelfde geldt voor een participatiemodel voor inwoners. Dat is echter meer een opgave voor het nationaal programma dan voor de regio. Het moet niet zo zijn dat elke gemeente zelf het wiel gaat

uitvinden. Er moet gebruik worden gemaakt van kennis die al ontwikkeld is. Dan kan snel worden gehandeld als een initiatief bij de gemeente wordt ingediend.

Wethouder Bergkamp constateert dat in de discussies over Hattemerbroek heel snel aan het gelijknamige dorp wordt gedacht, terwijl het hier gaat over het knooppunt. Dat knooppunt is een veel ruimer gebied dan alleen het dorp. Daarbij wordt zeker ook in de richting van Kampen gekeken. Wat dat betreft gaat de blikrichting eerder naar het noordwesten dan naar het noordoosten. Dat is grensoverschrijdend, en dat is ook de bedoeling. De wethouder heeft al contact gehad met zijn collega in Kampen. Hij is ook aangesloten bij de RES voor de regio Zwolle. Overigens kan hij zich voorstellen dat de commissie nog wel een appeltje te schillen heeft met Hattem, over de ontwikkeling die daar aan de orde is. Over het inpassen van zonneparken in landgoederen denkt de wethouder – en met hem de meeste andere fracties – anders dan ABO. De heer Van Lynden gaf al aan dat de eigenaren van de landgoederen gespitst zijn op een zorgvuldige inpassing. Dat is ook een criterium voor de uitwerking van deze mogelijkheid. Door zonneparken op een klein deel van hun landgoed te faciliteren, lukt het de eigenaren om de rest van dat landgoed verder tot ontwikkeling te brengen en te verfraaien. Overigens wordt over deze mogelijkheid nog geen besluit genomen: in de RES wordt het niet meegenomen als bod maar als een kans. De bedoeling daarvan is dat zowel met de eigenaren als met de omgeving het gesprek hierover wordt aangegaan. Dat gesprek is een voorwaarde om deze mogelijkheid in de uiteindelijke plannen mee te nemen. De wethouder is betrokken bij alle acht projecten waar in de pilot over wordt gesproken. In geen van die projecten gaat het om grootschalige parken. Het maximum is 2 ha. Daarbij kan de aansluiting ook gemakkelijker gerealiseerd worden dan bij een groot park. De wethouder is het volledig met ABO eens dat de gemeente zuinig moet zijn op haar landgoederen. Hij benadrukt echter dat het een niet in strijd hoeft te zijn met het ander. Als er een plan komt waarbij niet zorgvuldig met het landgoed wordt omgegaan, werkt de gemeente daar niet aan mee. Wat de juridische kant van de zaak betreft: op provinciaal en landelijk niveau wordt een project voorbereid over de manier waarop de besluitvorming over de RES en de warmtetransitie een plek moet krijgen in de omgevingsvisie. De gemeenten hoeven dus niet allemaal zelf het wiel uit te vinden. Zodra weer een windmolenproject van enige omvang mogelijk is, biedt de MER ook een kader voor participatie. Met betrekking tot die MER-toets heeft de regio Noord-Veluwe meegedaan in een pilot. Die informatie ligt dus klaar, zodat meteen duidelijk is waar zo'n project aan moet voldoen. De wethouder is het eens met wat de heer Heddema zei over verdere alternatieve energiebronnen. In de tekst van de RES wordt ook nadrukkelijk gesteld dat de ontwikkelingen op dat gebied gevolgd blijven worden. Een mooi voorbeeld is de biovergister bij Landal, waarbij etensresten worden omgezet in warmte en energie, terwijl het restproduct een soort groene mest vormt. Als er ontwikkelingen zijn op het gebied van kernenergie, zal daar in de regio ongetwijfeld over worden doorgesproken. Het thema krijgt de laatste tijd steeds meer aandacht.

De heer Heddema denkt dat de wethouder en ABO met betrekking tot Hattemerbroek op één lijn zitten. Als het gaat om de inpassing van zonneparken in kleinschalige landschappen blijft er een belangrijk verschilpunt. Uit de rapportage blijkt dat met name bewoners tegen die inpassing zijn. Het rapport neigt in de richting van de conclusie dat het er niet van moet komen. Dat het dan toch als mogelijkheid wordt benoemd, komt min of meer uit de lucht vallen. Het feit dat landeigenaren zich op dit punt kennelijk hebben verenigd, legt een bepaalde druk op het dossier, zeker nu de bouw van windmolens on hold wordt gezet. Die landeigenaren worden toch ook gedreven door een financieel belang, omdat ze het landgoed in stand willen houden. Dat is niet verkeerd, maar de historische waarde van het landschap is ook een belang. Die waarde moet niet worden aangetast.

De heer Kemp bedankt de heer Heddema voor zijn vraag over Hattemerbroek, die de nodige verduidelijking heeft opgeleverd. Hij wijst er wel op dat nu een voorkeur voor een bepaald gebied wordt uitgesproken – richting Kampen – zonder dat de bewoners daarin gekend zijn. Wat dat betreft brengt hij de discussie in herinnering die gevoerd is over de windmolens die nu in aanbouw zijn. Bij de rapportage die nu voorligt, gaat het om de periode tot 2030. De VVD zou het mooi vinden als de denkrichting dan zou bestaan uit een focus op zonne-energie en dat het toevoegen van windmolens niet in beeld zou zijn. In de nota staat ook meteen aan het begin al dat in Oldebroek geen zoekgebieden voor windmolens worden opgenomen. Vervolgens wordt van Hattemerbroek echter wel een onderzoeksgebied gemaakt. Voor het onderzoek staat zeker drie jaar en daarna zal het nog twee jaar duren voordat iedereen op één lijn zit. Dat betekent dat de raad die er in 2026 zit een beslissing zal moeten nemen. Men kan wel stellen dat een onderzoek nog niets over die beslissing zegt, maar als de

uitkomst positief is kan iedereen weten wat de gevolgen zijn. Geen raad kan dan nog 'nee' zeggen tegen windmolens, zeker niet als het proces zoveel tijd in beslag heeft genomen en zoveel geld heeft gekost. De VVD heeft er dan ook moeite mee om Hattemerbroek als onderzoeksgebied in de RES te accepteren. In de nota staat dat bij een positieve uitkomst van het onderzoek een bovenregionale afweging moet worden gemaakt en dat de provincie daarin de regie zal hebben. Dat wekt bij de fractie de indruk dat de provincie uiteindelijk besluit welke kant het opgaat. De provincie kan simpelweg verwijzen naar het besluit dat de gemeente over de RES heeft genomen en de gemeente heeft op dat moment niets meer in te brengen. In de stukken wordt gesproken over een ambitie voor 8 à 9 windmolens en 30 à 40 ha zonnepanelen. Die aantallen en oppervlakten kunnen dus het gevolg zijn als de raad instemt met het onderzoek. Daar heeft de VVD nogal wat moeite mee. De fractie deelt ook niet de tevredenheid van sommige andere fracties over de manier waarop het amendement en de motie van Oldebroek in de RES zijn verwerkt. Als het rapport over het onderzoeksgebied een positieve conclusie oplevert, is er geen sprake meer van een verschuiving van het gebied in noordoostelijke richting, zoals Oldebroek graag wilde. Het blijft gewoon op dezelfde plaats. Daarmee is het effect van het amendement verdwenen. Dat betekent dat de raad veroordeeld wordt tot een stevige discussie met Hattem. De opvatting van die gemeente is bekend en dan is het duidelijk waar de bal wordt neergelegd. Wat de uiteindelijke doelstelling van de energietransitie betreft: die kan alleen worden gehaald als er 35% aan energie wordt bespaard. De tendens is echter dat er steeds meer energie wordt verbruikt. Bovendien moeten alle daken dan vol liggen met zonnepanelen. Dat is 80% meer dan nu. Daarnaast zijn er dan nog 21 windmolens nodig en 25 ha aan zonneparken. Volgens de VVD is de opgave zo groot dat de RES niet meer bevat dan kruimelwerk. De fractie denkt ook dat de doelstellingen van die RES onhaalbaar zijn. Als er geen wind en geen zon is, zit iedereen in het donker. Daarom vindt de VVD het volgen van de ontwikkelingen rond alternatieve energiebronnen, zoals de wethouder daarover sprak, niet genoeg. De fractie pleit ervoor de mogelijkheden op dit gebied actief te onderzoeken. Dat zal dan bovenregionaal moeten gebeuren. Men zal de realiteit onder ogen moeten zien dat ons land niet kan zonder een alternatief als – bijvoorbeeld – kernenergie. Al met al is de VVD bijzonder kritisch over het verhaal dat nu voorligt. Wat de vragen aan het begin van de nota betreft: de VVD vindt de stappen die zijn gezet veel te eenzijdig en had veel meer een divers beeld verwacht. De fractie kan zich dan ook niet in de ingeslagen richting vinden. Ze wil wel suggesties meegeven voor een aanscherping van de RES. In ieder geval wil de VVD graag helder zien wat de gevolgen kunnen zijn als het resultaat van het eerder genoemde onderzoek positief is. De fractie verwacht dat het gaat om 8 à 9 windmolens en ongeveer 10 ha zonnepanelen bij knooppunt Hattemerbroek. Verder wil de VVD graag omschreven zien worden wat de provinciale dwang kan gaan betekenen. Ten slotte pleit de fractie ervoor in de RES een overzicht op te nemen van termijnen die nodig zijn om alternatieven als kernenergie te ontwikkelen. Een realisatie voor 2030 is niet haalbaar, maar dat jaartal is ook niet meer dan een tussenstation. 2050 is het eindstation en het moet mogelijk zijn om dergelijke alternatieven voor dat jaartal effectief te maken.

Wethouder Bergkamp meent dat de heer Kemp een aantal teksten niet goed leest of interpreteert. Met het volgen van ontwikkelingen doelde hij op zaken waar de gemeente en zelfs de provincie niet of nauwelijks invloed op heeft. Hij is zelf ook erg geïnteresseerd in de mogelijkheden van kernenergie. Volgens hem kan de gemeente haar tijd echter beter aan andere dingen besteden. De biovergister die hij al noemde, ziet hij als een prachtige ontwikkeling. Daar heeft de gemeente tijd in gestoken en die gaat ze ook promoten, zowel kleinschalig als grootschalig. Verder zal volgende week de zoutaccu van Dr Ten worden geïnstalleerd op de gemeentewerf. Energie die wordt opgewekt met zonnepanelen wordt vervolgens in die zoutaccu opgeslagen. Elektrische auto's of apparaten kunnen rechtstreeks op die accu worden aangesloten. Dat is een prachtig voorbeeld van alternatieve energie, waar de gemeente zich actief voor heeft ingezet.

De heer Kemp interrumpeert. Hij wil dit soort dingen niet bagatelliseren, maar ziet het als kleingood dat in het geheel van de transitieopgave weinig effect heeft. *Wethouder Bergkamp* is het daar absoluut niet mee eens. Hij verwijst naar het onderzoek dat gaat plaatsvinden en waar de heer Kemp volgens hem een verkeerd beeld bij heeft. Dat onderzoek, waar alle zes regio's bij betrokken zijn, gaat over de aanwezigheid van de wespandief. Als uit dat onderzoek blijkt dat er toch mogelijkheden zijn voor windenergie, dan gaat het om zes tot elf windmolens rond het hele Veluwegebied. Daarom is dat bovenregionale toetsingskader nodig om de beste locaties voor die windmolens te zoeken. De wethouder is blij dat de provincie het initiatief neemt, omdat zij dan ook voor een belangrijk deel de kosten draagt. Het is echter niet zo dat de provincie er alleen over gaat. De voorzitters en secretarissen van de zes regio's beslissen nadrukkelijk mee. Al met al is de kans dat Hattemerbroek bij de uitbreiding

van het aantal windmolens wordt betrokken behoorlijk klein. Als daar al kansen liggen, liggen ze zo ver mogelijk van de Veluwe vandaan. Daarom kijkt Oldebroek vooral in de richting van Kampen. Verder naar het oosten wordt het alleen maar moeilijker. Intussen beslist de raad van deze gemeente volledig zelfstandig of hij sowieso windmolens op zijn grondgebied wil hebben. De wethouder is het er volledig mee eens dat er zonnepanelen op alle daken moeten komen. Dat is de eerste prioriteit voor de komende jaren. De stimuleringsregelingen gaan zich daar ook op richten. Omdat Liander de energieopwekking niet op alle plekken tegelijk kan faciliteren, kan de zoutaccu juist in deze gemeente een heel goed hulpmiddel zijn, zeker in het buitengebied. Met de kennis van nu is de kans heel groot dat deze regio de doelstelling van klimaatneutraliteit niet zal halen. De provincie heeft een aanwijzingsbevoegdheid, maar als de wetgeving voor Natura 2000 en voor de wespandief beperkingen oplegt, valt er niets aan te wijzen. Angst voor een te grote invloed van de provincie is dus misplaatst. De provincie is ook veel meer een partner dan dat zij dingen oplegt.

De heer Kemp gaat uit van de informatie die hij van het college heeft gekregen. Hij citeert wat in de nota staat over de bovenregionale afweging die moet worden gemaakt (als het onderzoek geen wespandieven oplevert) en over de belangrijke regisseursrol die de provincie daarin zal hebben. Daar leidt hij uit af dat er wel degelijk sprake zal zijn van bestuursdwang.

De voorzitter heeft de andere fracties niet over dat laatste horen spreken. Hij concludeert dat de opmerking niet in het gezamenlijke stuk terecht zal komen. De VVD kan zelf een verzoek om een nadere toelichting naar de RES-organisatie sturen. Als de raad in juni een besluit neemt, moet op dit punt geen onduidelijkheid meer bestaan.

Reactie insprekers

De heer De Meijer constateert dat de meeste fracties instemmen met de punten die hij namens de drie organisaties heeft ingebracht. Hij heeft de heer Van Lynden horen zeggen dat de landgoedeigenaren een belangrijke bijdrage leveren aan het onderhoud van de landgoederen. Dat is een mogelijke vorm van lokaal eigenaarschap. Het is dan wel belangrijk om tot goede afspraken te komen tussen die eigenaren en de direct omwonenden. Er wordt namelijk niet altijd gelijk over deze dingen gedacht. In andere gebieden zijn er soms hele discussies over ontstaan. De heer De Meijer zal een paar links naar webinars en een paar handreikingen over lokaal eigenaarschap naar de griffie sturen. Lokaal eigenaarschap kan heel goed door de gemeente zelf worden geborgd, zonder dat er landelijke richtlijnen nodig zijn. Een goed voorbeeld daarvan is de gemeente Staphorst. Die gemeente heeft een groot windpark in ontwikkeling. Daarbij heeft ze goede randvoorwaarden afgedwongen door een soort maatschappelijke tender uit te schrijven. Voor zonne-energie bestaat die mogelijkheid ook.

De heer Van Lynden is blij dat de meeste fracties open lijken te staan voor kleinschalige toepassingen van zonne-energie in landgoederen. Hij hoopt de heer Heddema te kunnen geruststellen. Op Vollenhof kan het monumentale erfgoed gemakkelijk worden aangetast door vergaande duurzaamheidsmaatregelen. Dat erfgoed moet waarschijnlijk tot hoge temperaturen verwarmd blijven worden. Op dit moment wordt gezocht naar partners om kleinschalige zonne-energie te kunnen opslaan in groene waterstof. Als dat lukt, kan de cv-installatie – en daarmee ook het erfgoed – goed worden verwarmd met energie die op het landgoed zelf wordt opgewekt. Hij hoopt dat de raad dat initiatief wil steunen. Verder bevestigt hij dat over dit soort dingen niet overal hetzelfde wordt gedacht. Hij denkt dat de heer De Meijer met die opmerking doelde op een plek in de Achterhoek. Daar gaat het echter vooral over windenergie. De impact van windmolens is vele malen groter dan die van zonnepanelen, zeker als ze een tiphoogte hebben van 200 m of meer. In zo'n geval moet men zeker over de grenzen van het landgoed heen denken. Kleinschalige vormen van zonne-energie zijn echter heel goed inpasbaar. Men kan dan zelfs op een wandelpad naast een zonnepark lopen zonder dat men het ziet.

Tweede termijn

De voorzitter is blij te horen dat over veel punten overeenstemming bestaat. Hij vraagt de fracties aan te geven in hoeverre zij kunnen meegaan in de denkrichting die aan de stuurgroep zal worden doorgegeven. Volgens hem gaat het daarbij om de volgende punten: 1. Het uitbreiden van het onderzoeksgebied voor windenergie in de richting van Kampen en Hattem; 2. Het meenemen van de omgeving van de A28 in het zoekgebied; 3. Het onderzoek naar locaties voor kleinschalige zonne-energie op landgoederen, onder voorwaarden; 4. Kleinschalige inpassing van zonne-energie in combinatie met de landbouwtransitie.

De heer Graansma laat weten dat zijn fractie met alle vier punten instemt. Voor het eerste punt verwijst hij naar het amendement. Het onderzoeksgebied moet niet dichterbij het dorp Hattemerbroek komen te liggen, maar zich concentreren rond het kruispunt van spoorweg, N50 en A28. Daar staat tenslotte ook al een aantal molens. Hij onderstreept de opmerking van de wethouder dat de raad uiteindelijk beslist over het al dan niet afgeven van een bouwvergunning. Tegelijk zou hij het kortzichtig vinden als de huidige raad zou zeggen: we hebben het tot 2030 geregeld en daarna zien we wel weer. Het zou vreemd zijn om tien jaar langs niets te doen en pas in 2030 weer onderzoeken te gaan opstarten. Wat de alternatieve energiebronnen betreft: daar zal zeker naar gekeken moeten worden. Ook de ChristenUnie heeft dat in haar laatste partijcongres opgenomen in haar verkiezingsprogramma, zij het met een aantal mitsen en maren. Er ligt nu echter een doelstelling voor 2030 en in dat kader moet er al heel veel gebeuren. Biovergisting is een lastig punt; die optie is in Nederland niet erg gewild. Voor kernenergie in de conventionele vorm bestaat eigenlijk ook geen animo. Er is nog steeds een aantal aangewezen locaties waar die vorm van energieopwekking mogelijk is, maar er is niemand die het oppakt. Het kost te veel en er zijn te veel problemen rond het afval. Thorium is wel veelbelovend, maar commercieel gezien voor 2050 nog geen optie. Bij kernfusie is dat op zijn vroegst in 2060 het geval. Wat de inpassing van zonne-energie in landgoederen betreft, ziet de ChristenUnie geen reden voor zorg. Het zal nooit gaan om een grootschalig gebeuren; daarmee zouden de eigenaren het bestaansrecht van de landgoederen ondergraven. De gemeente heeft op dit gebied ook haar eigen regels en die kunnen in de toekomst misschien nog wel wat worden aangescherpt.

De heer Dijkstra denkt dat de eerste twee punten na de beantwoording door de wethouder duidelijk zijn en verder geen discussie vragen. De wethouder heeft ook aangegeven dat er overleg plaatsvindt met de betreffende buurgemeenten. Dat zal op termijn wel goed komen. Op landgoederen en cultuur moet de gemeente inderdaad zuinig zijn, maar dat zijn de eigenaren zelf ook. Zij zullen er ongetwijfeld voor zorgen dat de zonneparken zo worden aangelegd dat het landschap er niet door wordt aangetast. Het CDA zou het jammer vinden als er zonneparken op agrarische gronden komen te liggen, maar dat is iets voor de toekomst. De raden zullen in de toekomst zelf beslissen wat er verder gaat gebeuren. Het CDA vindt de zoutaccu een mooie oplossing, maar is niet weg van biovergisting. De fractie hoopt niet dat het bouwen van een nieuwe kerncentrale nodig zal zijn. Maar als het moet, is daar zeker dertig jaar mee gemoeid. Dan is de deadline van 2050 dus al gepasseerd. Het CDA wil graag beginnen met wat nu voorligt en hoopt dat de fracties gezamenlijk een goed stuk kunnen indienen.

De heer Vlieger kan instemmen met de beide punten over het onderzoeksgebied. Zijn fractie blijft wel wat moeite houden met de zesde bouwsteen: de koppeling met de landbouwtransitie. Wat de alternatieven betreft heeft de SGP al aangegeven wat zij belangrijk vindt. De toelichting van de wethouder op dat gebied is ook helder.

De heer Dokter is blij dat de fracties redelijk dichtbij elkaar komen. Hij begrijpt de kritische opmerkingen van de SGP en de VVD. Het is goed dat die dingen gezegd worden: het gaat over het welzijn van de leefgemeenschap en daar moet iedereen scherp op blijven toezien. De bewoners van het dorp Hattemerbroek zullen de raad ook uitleg vragen als ze die naam horen noemen. Het is duidelijk dat alle fracties voor hen het beste eruit willen halen. De raad wil zijn ambities niet realiseren door een deel van de gemeenschap met de negatieve gevolgen op te zadelen. Bij het zoeken naar oplossingen moeten de agrarische bedrijven in het buitengebied niet worden vergeten. De daken van die bedrijven kunnen vaak niet worden gebruikt voor zonnepanelen, omdat Liander in dat gebied niet voldoende capaciteit beschikbaar heeft. Het is goed om na te gaan waar het wel haalbaar is. Daar zijn die bedrijven ook mee geholpen.

De heer Heddema stemt in met de punten over Hattemerbroek en de A28, maar niet met punt 3, over de kleine landgoederen. Hij constateert dat de meeste andere fracties op twee fronten optimistischer zijn dan ABO. In de eerste plaats gaan zij ervanuit dat de eigenaren hun eigen belang ondergeschikt willen maken aan het algemeen belang (het behoud van het landschap). Zelf ziet hij dat niet altijd gebeuren. Eigenaren hebben een duidelijk belang als het gaat om de exploitatie van hun landgoed. Dat valt te begrijpen, maar dat belang kan dan wel eens zwaarder gaan wegen dan de belangen die de gemeente moet bewaken. Verder gaan andere fracties ervanuit dat de windmolens en zonneparken na de contractperiode weer netjes worden opgeruimd. Ook dat optimisme deelt ABO niet. De energieopgave is zo groot dat de doelstellingen voor 2030 en 2050 wellicht niet worden gehaald. Daardoor zal er veel druk ontstaan om de installaties, als die eenmaal zijn geplaatst en als eventuele negatieve geluiden uit de omgeving zijn verstomd, te handhaven. De exploitatie wordt ook alleen maar aantrekkelijker als de afschrijvingsperiode voorbij is. Dat betekent dat de installaties veel langer hun

impact op het landschap zullen hebben dan nu wordt gehoopt. Vooral voor de kleinschalige landschappen die de kroonjuwelen van de gemeente vormen, valt dat ernstig te betreuren. Op dat punt zal ABO dus een nuancering aanbrengen ten opzichte van de denkrichting die door de meerderheid wordt gevolgd.

De heer Kemp geeft aan dat zijn fractie haar op- en aanmerkingen pas kenbaar zal maken na het raadsatelier op 23 maart a.s. Hij sluit niet uit dat dat raadsatelier nog nieuwe mogelijkheden oplevert. De VVD is het met de ChristenUnie eens dat de gemeenten niet alles voor zich uit moeten schuiven tot 2030. Tegelijk wijst de fractie erop dat de gevolgen van wind- en zonneparken, gelet op de afschrijvingstermijn, 25 à 30 jaar merkbaar zullen zijn. Als er geen onderzoek wordt gedaan naar alternatieve mogelijkheden, zit de gemeente tot 2050 met een erfenis die zij misschien niet wil. Wat de verschuiving van het onderzoeksgebied in de richting van Kampen betreft: daarbij spreekt deze commissie over inwoners van een andere gemeente. Het verbaast hem dat andere fracties daaraan voorbijgaan. Volgens hem zal Oldebroek dan straks nog wel een appeltje te schillen hebben met de gemeente Kampen.

De heer Graansma interrumpeert. Hij wijst erop dat het bovenregionale overleg plannen heeft aangekondigd om het onderzoeksgebied in de richting van Kampen uit te bereiden. Daar zit Kampen zelf ook bij. Het gaat dus niet om iets wat fracties in Oldebroek bedenken.

De heer Kemp kan dat niet bevestigen of ontkennen. Hij neemt het voor kennisgeving aan. De VVD zou het niet fair vinden om het onderzoeksgebied in de richting van Kampen uit te breiden, maar wil het ook niet tegenhouden. Een onderzoek in de richting van het gebied langs de A28 wordt door de fractie toegejuicht. Dat is een gebied waar verder toch niets mogelijk is en daar zullen dus ook de minste bezwaren tegen komen. Wat Hattemerbroek betreft: als deze commissie daar voortdurend over blijft spreken, blijven de bewoners het gevoel houden dat hun dorp het afvalputje van de gemeente is. In de communicatie moet dus steeds duidelijk worden aangegeven waar het over gaat. Gezien de omvangrijke opgave voor zonneparken verbaast het de VVD dat de eigenaren van landgoederen daaraan mee willen doen, voor projecten die niet groter zijn dan 2 ha. Dat is echter hun afweging. De VVD is absoluut tegen het gebruik van goed renderende landbouwgronden voor zonneparken, nog afgezien van het feit dat het landschap daardoor wordt aangetast.

Wethouder Bergkamp is blij met de steun van de meeste fracties voor de punten die de voorzitter heeft genoemd. Als sommige fracties iets anders willen aangeven, is dat uiteraard mogelijk. Uiteindelijk zal de regio een gezamenlijk verhaal moeten indienen bij het Rijk, maar er is ruimte om bepaalde dingen extra te benadrukken, zoals het belang van een zorgvuldige inpassing van zonneparken in landgoederen. Wat dat laatste betreft is het goed dat landeigenaren niet vrijblijvend kunnen beslissen om iets wel of niet te doen, maar dat ze te maken hebben met het toetsingskader voor de regionale plannen. De versterking van de landgoederen kan in dat toetsingskader worden verankerd. Verder heeft de wethouder genoteerd dat in de communicatie over Hattemerbroek steeds duidelijk moet worden gemaakt dat het niet over het dorp gaat, maar over het knooppunt. Hij weet dat dit een gevoelig punt is. In de stukken voor de RES-organisatie kan dat ook worden benadrukt.

De voorzitter constateert dat er een goede bespreking is geweest. Hij concludeert dat er commissiebreed overeenstemming is over de beide eerste punten die hij aan het begin van de tweede termijn noemde. De VVD was niet gelukkig met de uitbreiding van het onderzoeksgebied richting Kampen, maar wilde het ook niet tegenhouden.

De heer Kemp interrumpeert. Volgens hem heeft de voorzitter het verkeerd begrepen. Wat de RES-organisatie heeft aangegeven, voldoet niet aan wat de raad van Oldebroek in het amendement heeft uitgesproken. Het voldoet ook niet aan de visie van de VVD. Deze fractie stemt dus niet in met het eerste punt.

De voorzitter laat weten dat de griffier in de brief de namen zal noemen van de fracties die wel met het punt instemmen. Hij constateert dat de uitbreiding van het zoekgebied richting Kampen en Hattem de steun heeft van alle fracties, met uitzondering van de VVD. Met het meenemen van de omgeving van de A28 stemt de hele commissie in. Het inpassen van zonneparken in landgoederen wordt gesteund door alle fracties, behalve ABO. De combinatie met de landbouwtransitie heeft de instemming van de ChristenUnie, het CDA en de PvdA/Burgerpartij Oldebroek en niet van ABO, de SGP en de VVD. Deze vier punten zullen worden genoemd in de brief die naar de stuurgroep gaat. De griffier zal daar een concept voor schrijven. Het verslag van deze bespreking zal als bijlage worden toegevoegd. Daarnaast

kan elke fractie haar eigen inzichten inbrengen, bijvoorbeeld naar aanleiding van het raadsatelier op 23 maart a.s. De voorzitter vraagt hen hun eventuele bijdragen voor 28 maart naar de griffie te sturen.

4. Afronding en sluiting

De voorzitter hoopt dat de meeste commissieleden op 23 maart zullen deelnemen aan het raadsatelier met de collega's uit Hattem. Hij vraagt of elke fractie dan haar standpunt uiteen wil zetten of dat het meerderheidsstandpunt over het onderzoeksgebied door één woordvoerder kan worden verwoord. Het aanwijzen van een woordvoerder kan voorkomen dat elke partij weer op een andere partij gaat reageren. Zeker met een combinatie van fracties uit twee gemeenteraden kan dat een voordeel zijn. De heer Kemp kan het minderheidsstandpunt van zijn fractie naar voren brengen.

Alle fracties stemmen ermee in dat één woordvoerder het meerderheidsstandpunt naar voren brengt.

De heer Dijkstra stelt voor dat de heer Ruitenbergh die taak op zich neemt.

De heer Ruitenbergh antwoordt dat dit niet kan omdat hij gevraagd is de bespreking te leiden.

De heer Vlieger noemt de naam van de heer Graansma. *De andere fracties* stemmen daarmee in.

De heer Dokter zou het wel handig vinden als in Hattem ook voor één woordvoerder wordt gekozen. Dat maakt het zoeken naar overeenstemming gemakkelijker. Verder benadrukt hij dat het overleg met de gemeente Kampen ook belangrijk is. Toen het over de windmolens langs de N50 ging, zijn de inwoners van Zalk ook in de vergaderingen geweest. Men moet niet het gevoel krijgen dat Oldebroek over de hoofden van inwoners uit andere gemeenten heen wil beslissen.

De voorzitter constateert dat die laatste opmerking de RES als zodanig regardeert. Kampen is niet vertegenwoordigd in het raadsatelier. De voorzitter vraagt de griffier de procedure af te stemmen met zijn collega van Hattem. Hij wijst erop dat elke fractie uiteraard de mogelijkheid heeft om te reageren op wat gezegd wordt. De uitnodiging voor het raadsatelier is eerder deze dag binnengekomen. Wie mee wil doen, moet zich van tevoren aanmelden.

De griffier vult aan dat de RES-organisatie over die aanmelding eerder al een mail heeft gestuurd en dat er deze week een herinnering is geweest. Wie zich aanmeldt, krijgt het programma voor de avond toegestuurd, met een link naar de digitale vergadering. Die vergadering wordt gehouden via Zoom. De griffier vraagt de deelnemers zich uiterlijk in het komende weekend aan te melden.

De voorzitter bedankt de commissieleden en de insprekers voor hun constructieve inbreng en sluit de vergadering om 21.38 uur.

Verslag ongewijzigd/gewijzigd (zie het verslag van) vastgesteld op

, commissiegriffier.